

Selecteren van bronnen op het internet

Dirk Rommens

"82% van de scholieren op het voortgezet onderwijs checkt amper de informatie die ze op internet aantreffen. Snel en makkelijk resultaat hebben, dat is waar het om draait bij scholieren. Betrouwbaarheid van de bronnen lijkt niet mee te tellen."
BRON: <http://www.edusite.nl/edusite/kortnieuws/15951>

Twee dagen nadien verscheen op dezelfde site een reactie van Margreet van den Berg¹, zeer toepasselijk ingaand op de inhoud van het onderwerp:

"Maar is deze informatie wel gecheckt? Het persbericht is niet verstuurd door Motivation², maar door Malmberg. Die heeft uit het rapport geciteerd, maar het rapport zelf staat, voor zover ik weet, niet online. De rapportage van Malmberg zou dus ook een halve waarheid kunnen zijn! En waarom moeten jongeren de informatie checken? Dat is zinvol als je de waarheid wil achterhalen. Maar veel jongeren maken een werkstuk om een voldoende te krijgen, en knippen en plakken van een willekeurige site volstaat daarvoor soms. Er zijn legio manieren om het checken van informatie onderdeel te maken van een opdracht."

 e toon van dit artikel is meteen gezet: leerlingen krijgen al te vaak opdrachten om een en ander op het internet te zoeken waarbij ze niet kritisch hoeven te zijn. Deze kritiek brengt echter geen oplossing aan voor het feit dat de leerkracht helemaal niet is opgeleid om de gevonden sites te beoordelen op adequaatheid, juistheid,... Met andere woorden: waar haalt de leerkracht de ervaring vandaan om te oordelen over de gevonden bronnen? Méér nog, je zou als leerkracht een stap voor moeten zijn op het surfgedrag van de

leerlingen. Maar "voor het eerst in de geschiedenis van het onderwijs zijn leraren hun leerlingen niet vanzelfsprekend voor; veel leerlingen beheersen de technische computervaardigheden beter dan hun leraren". (Kristmundsson (2000); geciteerd in Kuiper e.a. (2003)³).

De 'waarheid' – de op het eerste gezicht aanvaardbare stelling dat leerlingen *super-surfers* zijn en leerkrachten *klungelaars*⁴ – klopt echter helemaal niet met de resultaten uit onderzoek dat zich evenwel enkel richtte op de leerlingen. Het is dan ook de bedoe-

ling dat leerkrachten na het lezen en het in de praktijk toepassen van dit artikel op een aanvaardbaar niveau komen om hun leerlingen te begeleiden. De afstand tussen de z gezegde voorsprong van de leerlingen ten opzichte van de kennis en kunde van de leerkrachten kan hierdoor enkel kleiner worden. De leerkrachten kunnen er dus slechts baat bij hebben bij een onderkenning van de problematiek en zich zekerder voelen bij de uitdaging om zelf mogelijke stappen te zetten naar een betere begeleiding van de leerlingen.

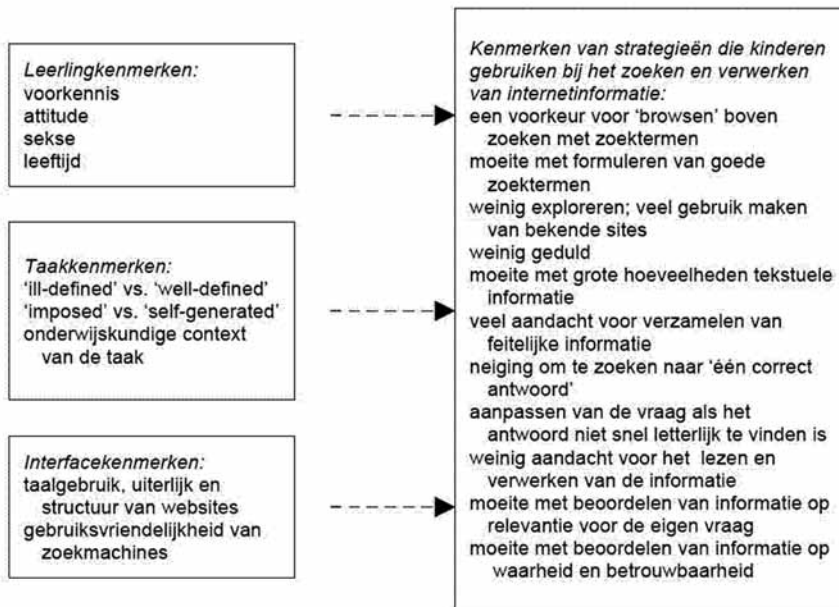
Laten we – vooraleer in te gaan op dit onderzoek – duidelijk maken wat we verstaan onder de toegevoegde waarde van het internet in het onderwijs, in de vorm van een fundamentele vraag: *Welke eisen stelt het gebruik van internet als informatiebron in de onderrichtssituatie, met het oog op het ontwikkelen van valide en voor leerlingen betekenisvolle kennis?* Dit was ook het uitgangspunt van Kuiper e.a. (2003)³. In het

eerste deel van dit artikel belichten we dit onderzoek, in het tweede deel zoeken we naar de mogelijkheden om internetbronnen te evalueren, in het derde deel geven we voorbeelden van *good practice* om te besluiten met de samenvatting van dit artikel. We doorspekken het geheel met enkele les-suggesties.

Je zou als leerkracht een stap voor moeten zijn op het surf-gedrag van de leerlingen.

UITGANGSPUNTEN VOOR HET GEBRUIK VAN INTERNET

Hoe het er in *werkelijkheid* aan toegaat bij zoekende kinderen en jongeren, is door de onderzoekers samengevat in het volgende overzicht (figuur 1). Daarbij is vooral de rechterkolom belangwekkend in het licht van onze benadering.

figuur 1 Samenvattend overzicht van de onderzochte aspecten van het zoekgedrag van kinderen op internet

Hieruit blijkt dus duidelijk dat het niet zo is dat kinderen 'vanzelf' de vaardigheid verwerven om (a) de gewenste informatie te vinden, (b) die dan nog te verwerken tot diepgaande en betekenisvolle kennis en (c) de betrouwbaarheid van de gevonden informatie te beoordelen.

Die doelen proberen te bereiken is een belangrijke taak van de school. De opdracht van de leerkracht is niet te onderschatten, ook al omdat het een volledige nieuwe benadering is van het 'aanbrengen van

leerstof'. Het is vandaag de dag niet de leerkracht die 'de' waarheid verkondigt, maar het internet dat zoveel 'eigen' waarheden kent, dat leerlingen erin verloren lopen. Daar waar het houvast van de leerkracht een richtsnoer is/ was voor de kinderen, komen de leerlingen in hun directe omgeving in

contact met zoveel ongecontroleerde informatie, dat het de onzekerheid alleen versterkt. Handboeken, cursussen, woordenboeken, encyclopedieën,... daarentegen zijn door zoveel mensen gecontroleerd dat ze weinig of geen foute informatie bevatten. (*Wikipedia*⁵, de alom geprezen digitale encyclopedie, samengesteld door de gebruikers, wordt zelfs door een eigen ontwerper in vraag gesteld: er komt immers een tegenhanger waarbij de inhoud gecontroleerd wordt op juistheid.)

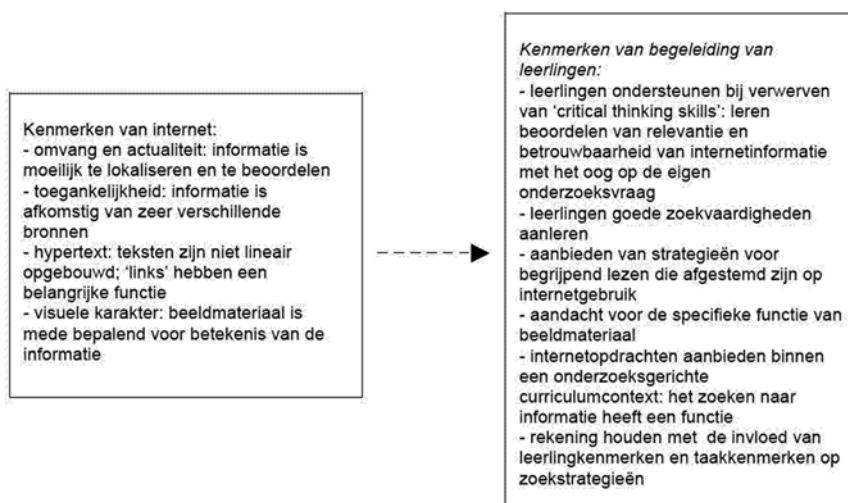
De eerste de beste onverlaat kan onzin vertellen op zijn website, en hij zal wellicht nog bijval krijgen ook. En ik heb het hier nog niet over de verzielde geesten die binnendringen tot in de slaapkamer van onze kinderen. (Suggestie: plaats de computer liever in de leefkamer, dan heb je vanzelf

sociale controle op het surfgedrag van de kinderen.) Onderzoekers zijn het erover eens dat het censureren (filters aanbrengen) enkel een maatregel kan zijn voor de allerkleinste surfers. Het grote en uitdagende werk is dat van begeleiding door de leerkrachten op school... en de ouders thuis. (Het is al doorgedrongen bij instanties dat je ook een opleiding moet voorzien als je iemand een internetverbinding verkoopt. Er wordt zelfs al een hele dag opleiding voorzien, lees ik in de advertentie in de krant!)

Ook hier kunnen we het overzicht van de onderzoekers aanhalen om de richting aan te geven voor doelmatig internetgebruik (figuur 2). De rechterkolom geeft een aantal strategieën aan.

De specifieke taak voor de leerkrachten Nederlands is hierbij niet te onderschatten. Hun opleiding was (is?) gericht op het lineaire lezen, zeg maar het benaderen van teksten die zich regel na regel, bladzijde na bladzijde voor de ogen, en bij voorkeur op papier, enkel als 'dode letter' laten lezen. (Tussen haakjes: deze bijdrage kan ook gelezen worden als digitale tekst⁶.) Hoe anders is de levendigheid van de *hypertext* op het internet, met andere woorden hoe anders lezen de leerlingen van hun scherm! Hoe ver verwijderd staat (stond) de opleiding van leerkrachten van het huidige 'leesgedrag' van jongeren? In het bestek van dit artikel zou de didactische aanpak van deze nieuwe vorm van lezen ons te ver voeren. Hiervoor verwijs ik naar het al geciteerde onderzoek en naar didactische adviezen.

Hoe ver verwijderd staat (stond) de opleiding van leerkrachten van het huidige 'leesgedrag' van jongeren?

figuur 2   *Overzicht van de bevindingen uit de literatuur met betrekking tot de gevolgen van internetkenmerken voor de gewenste begeleiding van leerlingen*

Laten we even teruggaan naar bovenstaande vraag: *Welke eisen stelt het gebruik van internet als informatiebron in de onderwijs-situatie, met het oog op het ontwikkelen van valide en voor leerlingen betekenisvolle kennis?* Het is onmogelijk om pasklare antwoorden of beste keuzes te geven – ook al omwille van de snelheid waarmee het internet wijzigt. Ik kan enkel in het licht van het voorgaande een aantal mogelijke hints geven hoe je als leerkracht stappen kunt zetten in de begeleiding van leerlingen in hun zoektocht op het internet. Bovendien geven de onderzoekers toe dat er op dit terrein nog maar weinig research is gebeurd van hoe de didactische begeleiding het meest effectvol zou moeten verlopen. Wie ben ik om, voorlopend op verder onderzoek, de indruk te geven dat er vaststaande succesformules bestaan.

De onderzoekers stellen enkel een aantal aanbevelingen voor die we zelf in de dagelijkse lespraktijk kunnen (proberen te) integreren (mijn opmerkingen tussen vierkante haken):

- (1) Het ontwerpen van leeromgevingen waarin het gebruik van internet als informatiebron is ingebed in een onderzoeksgerichte curriculumcontext. [Hier wordt gealludeerd op de idee dat het samenwerken met collega's van diverse vakdisciplines en het integreren van vakken een toegevoegde waarde biedt aan het internetgebruik.]
- (2) Het bevorderen van de ontwikkeling van dergelijke complexe vaardigheden. [We denken hier aan het begrijpend lezen ('critical reading skills') in de taalvakken.]
- (3) Het omzetten in modellen voor de begeleiding van leerlingen. [De *good practices* die je op het internet kunt vinden. Het is in dit perspectief dat wij deze materie in het derde deel van deze bijdrage concreet benaderen.]

EVALUEREN VAN INTERNETINFORMATIE

Aan de hand van eigen onderzoek kan de leerkracht een persoonlijke visie ontwikkelen op de hanteerbaarheid van websites voor zijn lessen. Hij kan zich in eerste instantie bekwamen om zijn surfgedrag te ontwikkelen, en vanuit die ervaring vertrouwen opbouwen om in de klas met de leerlingen aan de slag te gaan. Het coachen kan ook in stappen gebeuren, waarbij bronnenonderzoek de basis vormt om evaluatiecriteria toe te passen.

SOORTEN BRONNEN

In zijn bijdrage *Evalueren van Internetinformatie* benadert Gilbert Deketelaere⁷ het internet in een aantal te nemen stappen. Vooraleer tot evaluatiecriteria over te gaan, is het belangrijk te zien over welke websites we het hebben. Het is pas in functie van de doelen dat je immers kunt oordelen.

Een eerste stap is de categorie(ën) te achterhalen waartoe de website behoort, want elke soort heeft immers eigen bedoelingen: persuasieve websites, commerciële websites, informatieve websites, nieuwswebsites, persoonlijke websites. Het herkennen van de sites is al een onderzoek waard: het gaat niet alleen vaak om een combinatie van bedoelingen, maar in veel gevallen om een opzettelijke verdoezeling en verdraaiing van bedoelingen. Meest uitgesproken op dat terrein zijn de humoristische sites, maar die zijn ook makkelijk

herkenbaar. Toch is het goed om deze verschillen heel nadrukkelijk te leren ontdekken.

Hiervoor is een oppervlakkig bekijken van een site uit den boze. De trage methode van het doorgronden van een site staat haaks op het zappedrag van de gebruiker. (Uit onderzoek blijkt dat de jongeren de sites met veel tekst mijden – en als ze erop terechtkomen, deze site meteen verlaten. Jongens hebben nog meer de neiging dan meisjes om teksten ongelezen te laten.) Ook al is de surfpraktijk compleet anders, dan moeten de leerkrachten er durven op wijzen dat vluchtigheid tot veel verkeerde interpretaties kan leiden, wat door webmasters in hun voordeel wordt uitgebuit... een praktijk die vooral ingegeven wordt door winstbejag. En er wordt veel geld verdiend op het internet.

Alle volgende suggesties dienen uiteraard aangepast te worden aan de leeftijd en het opleidingsniveau van de leerlingen. Ook binnen de groep leerlingen zijn er heel wat verschillen. Voorzie in ieder geval voor de voortrekkers van het internet uitdagende opdrachten: *Wat vind je fout aan de manier waarop de makers van de website hun doel willen bereiken? Hoe zou je het doel zelf aanbrengen?* Vooral de (taal)zwakkere leerlingen zullen begeleiding nodig hebben. Het is ook een goed idee om op die manier het sociale leren te bevorderen door goed gekozen teams zelf op voorhand samen te stellen en ook af te wisselen: leerlingen leren graag van andere leerlingen.

SUGGESTIE 1

- Bekijk samen met de leerlingen vooraf gekozen heel ondubbelzinnige herkenbare sites met duidelijke kenmerken volgens bovenstaande categorieën. Gebruik heel gerichte vragen die naar de categorie leiden. Koppel terug naar de lessen waarin het over dit soort informatie gaat (communicatiemodel, persuasieve, informatieve... teksten).
Nodig: beamer, internetverbinding
- Laat de leerlingen per twee door jou gekozen sites bekijken; zelfde type vraagstelling, waarbij er telkens een verantwoording is met concrete 'bewijzen'. Hiervoor zou een webquest⁸ een mogelijk hanteerbare vorm kunnen zijn.
Nodig: laptops/computers, internet

SUGGESTIE 2

- Bekijk samen met de leerlingen één website waarbij diverse doelen te herkennen zijn. Laat de leerlingen zoveel mogelijk categorieën zoeken en daarvoor bewijzen aangeven. Selecteer een hoofdcategorie. Laat ze daar ook een kort digitaal verslag over maken (schrijfvoering).
Nodig: beamer, internetverbinding
- Geef de opdracht aan de leerlingen om per twee één door jou geselecteerde website te bekijken en de doelen aan te geven. Laat de leerlingen kort notitie nemen, want er moet in de volgende les mondeling verslag gegeven worden.
Nodig: laptops/computers, internet
- In de daaropvolgende klassikale bespreking wordt verslag gegeven aan de hand van het bekijken van de website. Klassengesprek waarbij ook al aandacht kan gaan naar de vormgeving (zie verder).
Nodig: beamer, internetverbinding of schermabeeldingen

SUGGESTIE 3

- De betrouwbaarheid kan ook voor een deel afgeleid worden uit de domeinnaam. Toon een aantal sites, met een domeinnaam als *.ac.be*, *.gov* of *.com*. Laat de leerlingen herkenningpunten vinden.
Nodig: beamer, internetverbinding

EVALUATIECRITERIA

De publicatie *Digitale leermiddelen voor het Secundair Onderwijs* van het departement Onderwijs werd in 2005 in alle secundaire scholen verspreid. De digitale versie⁹ is te vinden op *KlasCement*, de portaalsite voor en door leerkrachten. Een van de 46 lesfiches met heel bruikbaar lesmateriaal, handelt over het evalueren van websites¹⁰. Aan de hand van een aantal criteria die algemeen worden aanvaard, kan de leerkracht nagaan in welke mate de website voldoet aan de diverse eisen. Dit zijn de vragen die naar een beoordeling leiden:

CRITERIA VOOR HET BEOORDELEN VAN WEBSITES

Nauwkeurigheid / betrouwbaarheid

- Beschrijft men feiten of fictieve gegevens?
- Is de tekst komisch, ironisch bedoeld?
- Is een auteur aanwijsbaar?

Autoriteit

- Wie is de auteur?
- Is de auteur beroepshalve met het onderwerp bezig?
- Is de auteur verbonden aan een educatieve instelling?
- Is een biografie van de auteur te raadplegen?
- Is er een verwijzing naar andere werken van de auteur?
- Kun je contact opnemen met de auteur? Op welke manier?
- Is er een link naar "About Us"? Wat leert ons die informatie?
- Verwijzen andere internetbronnen naar deze site?

Objectiviteit

- Beschrijft de auteur feiten of een mening?
- Is de auteur bevooroordeeld op politiek, ideologisch, cultureel, religieus vlak?
- Spreekt de auteur genuanceerd over een onderwerp, of eerder eenzijdig?
- Is de toon van de tekst eerder zakelijk, nuchter of emotioneel?
- Gaat het over feiten of over (bedekte) reclame?
- Is informatie goed gescheiden van reclame?
- Waarvoor wordt reclame gemaakt?

Actualiteit

- Kun je de datum achterhalen wanneer de tekst geschreven is?
- Is de informatie up-to-date?
- Is het belangrijk dat de informatie up-to-date is?
- Wordt de pagina regelmatig geüpdatet?
- Is er een link naar "What's new"?

Reikwijdte en diepgang

- Wordt het onderwerp eerder oppervlakkig of uitgebreid uitgewerkt?
- Is de site afgewerkt, of nog "under construction"?
- Wordt de structuur van de site duidelijk gemaakt?
- Kun je de internetinformatie vergelijken met offline bronmateriaal?
- Wordt een bibliografie over het onderwerp aangeboden?
- Als het over links gaat: wat is de kwaliteit ervan?
- Is de pagina méér dan een aanbod van links?

Vormgeving

- Is de lay-out verzorgd?
- Is er een overvloed aan fotomateriaal, zodat de pagina langzaam inlaadt?
- Kun je makkelijk navigeren doorheen de site?
- Zijn er tikfouten, taalfouten, grammaticale fouten?

Daarnaast bevat de publicatie *Digitale leermiddelen voor het Secundair Onderwijs* een aantal suggesties ('Didactische toepassingen') die je online via *KlasCement* kunt nalezen.

SUGGESTIE 4

De interactieve Hotpotoefening *Evalueren van Internetinformatie*¹¹ van Gilbert Deketelaere kan door de leerlingen individueel gemaakt worden. De klassikale correctie kan een zinvolle afronding zijn, ook al is de attitude om kritisch internet te gebruiken niet in een test te gieten.

SUGGESTIE 5

De tekst die volgt op haar reactie (zie inleidende quote) is een suggestie van Margreet van den Berg die zeker mogelijkheden biedt om als leerkracht de nodige begeleiding te geven:

- Geef leerlingen twee bronnen en vraag ze die te vergelijken en hun eigen mening te geven over wat ze hebben gelezen;
- Vraag ze om hun bronnen met een korte beschrijving en een waardering op te nemen in FURL: Your Personal Web File¹²;
- Laat de leerlingen elkaars bronnen evalueren en vergelijken.

VOORBEELDEN VAN GOOD PRACTICE

Leerkrachten die de redenering volgen dat begeleiding meer is dan louter 'zoek het eens op op het internet', hoeven het warme water niet opnieuw uit te vinden. Ze kunnen zich inspireren op wat collega's en instanties al hebben voorgedaan. Uit hun bevindingen kunnen nieuwe praktijkmodellen groeien. We stellen enkele *good practices* voor. (De criteria die deze websites hanteren, zijn opgenomen in het digitale *Overzicht gehanteerde beoordelingsnormen websites*.¹³⁾

*Maki*¹⁴ is de site die pretendeert 'alles over kindersoftware en internet voor thuis en school' te zijn... De recensenten beoordelen educatieve sites met meer klemtoon op heldere navigatiestructuur, snelheid, interactiviteit, en veiligheid. Deze invalshoek (gericht op het lager onderwijs) kan zeker helpen om een of andere site aan te raden bij collega's en zelf te gebruiken in de lessen.

*KlasCement*¹⁵, 'de portaalsite voor en door leerkrachten' hanteert uiteraard een aantal educatieve normen, in eerste instantie omdat enkel sites in aanmerking komen die een zinvol gebruik toelaten in het onderwijs. Die sites worden voornamelijk aangebracht door collega's, wat het voordeel heeft dat ze vaak al gebruikt werden in het onderwijs. Bij elke bijdrage die aan *KlasCement* al dan niet wordt toegevoegd door de moderatoren, wordt een aantal criteria overlopen. Er wordt wel een groter belang gehecht aan de criteria voorafgegaan door een *. Deze normen zijn gebaseerd op de DutchESS¹⁶ kwaliteitscriteria.

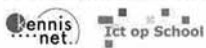

Op *Marant*¹⁷ worden 'surfplanken' gebruikt die bedoeld zijn om het surfen te leren. Met de surfplank kunnen kinderen in korte tijd de vaardigheden (de kennis) leren verwerven om online beschikbare informatie (de kennis) te vergaren, selecteren, waarderen en verwerken. De criteria ter beoordeling van websites voor kinderen worden beoordeeld met een scoreformulier.

De *WebDetective*¹⁸ is ontwikkeld door het Directie Overleg Bibliotheken Overijssel (DOBO) in het kader van het project *Samenhang & Kwaliteit*. Op deze homepage leert de gebruiker op verschillende manieren kennis te maken met een site. Je gaat op zoek naar het doel van de site en het eigen doel, je ontdekt of een site betrouwbaar is en waarop je moet letten, je krijgt een certificaat en dan volgen drie oefeningen. Als extra krijg je een checklist die je altijd kunt gebruiken als je weer moet zoeken op internet.

Stichting Kennisnet Ict op School

Hoe leer je zelfstandig en verstandig omgaan met internet? Dat is het uitgangspunt van *Kennisnet*¹⁹, 'de internetorganisatie voor het onderwijs'. Deze Nederlandse stichting is een toonaangevend schoolvoorbeeld voor wat er op het vlak van educatieve informatie voorhanden is. Je vindt er zowat alles over de meest voorkomende internetactiviteiten en beveiligingsproblemen en -oplossingen op een rijtje. Alles wat met internet te maken heeft, komt aan bod.

Het is duidelijk dat handboekuitgevers de ICT-boom (zeg boem) met gemengde gevoelens tegemoet zien. Het handboek als enige bron van informatie heeft afgedaan – en zal in de toekomst wellicht een onderdeel zijn van een leerpakket. Een voorbeeld van deze nieuwe aanpak vind je bij *Studiehulp*²⁰. (Ik kies hier opzettelijk een Nederlands product, opdat

Vlaamse uitgeverijen zich niet benadeeld zouden voelen.) 'Online informatie uit betrouwbare bron' is de slagzin. Op de site krijg je een complete internetbibliotheek voor het voortgezet/secundair onderwijs. Deze site is commercieel – wat niet wil zeggen dat de benadering zou ingaan tegen de didactisch-pedagogische onderwijsopvattingen, wel integendeel.

SAMENVATTING

Uitgaande van verkeerde veronderstellingen kan een leerkracht een minderwaardigheidscomplex cultiveren en ervan uitgaan dat zijn leerlingen een gave hebben om de internetwereld te verkennen waar hij geen of minder affiniteit mee heeft vanuit zijn eigen opleiding.

Veronderstellen dat het internetgebruik automatisch het leren bevordert, blijkt uit onderzoek niet zo vanzelfsprekend te zijn: kinderen kunnen wel het technische aspect oppervlakkig onder de knie hebben, inhoudelijk hebben zij zeker hulp nodig om uit het grote aanbod van kaf het koren te onderscheiden. Het leren via het internet is bovendien ook niet zo vanzelfsprekend,

want het beklijvende leren is meer dan het zoeken naar prentjes en het kopiëren en plakken van teksten. Daar is jammer genoeg nog te weinig onderzoek naar gedaan.

Toch is een didactisch streven een noodzaak in het huidige informatie-aanbod. Daarbij is de leerkracht een goede richtingaanwijzer op voorwaarde dat hij zelf de nodige ervaring opdoet om vanuit deze zoektocht op een adequate manier het web te verkennen. Daarbij kan hij ondersteuning krijgen en zich laten leiden door een aantal

Kinderen hebben hulp nodig om uit het grote aanbod van kaf het koren te onderscheiden.

concrete aandachtspunten om het web te doorgronden. Aangezien ook andere instanties en collega's al een weg hebben afgelegd, kan hij een beroep doen op de expertise van deze ervaringen.

Door zelf op een gedegen manier samen te zoeken met zijn leerlingen naar concrete peilpunten en die te toetsen aan resultaten van collega's kan hij expertise opbouwen om de generatie van jonge gebruikers adequaat te begeleiden op hun zoektocht

op het internet. Daarbij zijn voorbeelden van good practice haalbare stappen naar kennisuitbreiding bij de leerlingen via het internet. Bedoeling van dit artikel is de collega's daarbij stapstenen aan te reiken om deze weg te bewandelen. Feedback is dan ook een bijzonder belangrijke aanvulling op dit artikel. Reacties en ervaringen zijn welkom op de weblog <<http://klascement.edublogs.org/category/ict-pedagogisch/>> of via e-mail.

Dirk Rommens

dirk@dirkrommens.be

www.dirk-rommens.be

www.klascement.net/index.php?menu=contact&keuze=dirk

Mediagrafie

Noten en verwijzingen naar digitale informatie (websites en documenten):

- 1 <http://ict-en-onderwijs.blogspot.com/2006/04/zoekgedrag-leerlingen.html>
- 2 <http://www.malmberg.nl/nieuws/20060418zoekgedrag.htm>
- 3 Kuiper, E., Volman, M. & Terwel, J. (2003). Internet als informatiebron in het onderwijs: een verkenning van de literatuur. *Pedagogische Studiën*, 81(6), p. 423-443.

https://klascement.net/dirk/VONK/internet_als_informatiebron_verkenning_literatuur.KuiperVolman.pdf
- 4 Artikels in COS: Moderne talen en ICT; ICT en het secundair onderwijs in Vlaanderen
https://klascement.net/dirk/VONK/artikels_cos_talen_en_ict_---ict_in_vlaanderen.pdf

- 5 <http://nl.wikipedia.org/wiki/>
- 6 [https://klascement.net/dirk/VONK/Selecteren van bronnen_digitale_versie.doc](https://klascement.net/dirk/VONK/Selecteren_van_bronnen_digitale_versie.doc)
- 7 [https://klascement.net/dirk/VONK/Gilbert Dekelaere.rtf](https://klascement.net/dirk/VONK/Gilbert_Dekelaere.rtf)
- 8 <http://www.webkwestie.nl/>
- 9 <http://www.klascement.net/index.php?menu=ictmenusec>
- 10 <http://www.klascement.net/index.php?menu=ictmenusec&keuze=fichedetail&doc=60>
- 11 <http://www.klascement.net/uploads/ictmenu/download/60-EvaluerenvanInternetinformatie.htm>
- 12 <http://www.furl.net/>
- 13 https://klascement.net/dirk/VONK/Overzicht_gehanteerde_beoordelingsnormen_websites.doc
- 14 <http://www.fullmoon.nl/maki/krant.html>
- 15 <http://klascement.net>
- 16 <http://www.kb.nl/dutchess/manual/quality.html#1>
- 17 <http://www.marant-ed.nl/surfplank/index.html>
- 18 <http://www.webdetective.nl/colofon.html>
- 19 <http://leraar.veilig.kennisnet.nl/>
- 20 <http://www.studiehulp-malmberg.nl/>

Andere websites

Zoekwijzer - Kritisch omgaan met het Internet

<http://bib.kuleuven.be/mfar/zoekwijzers/internetkritiek.htm>

APS Investeren in krachtig leren

<http://www.aps.nl/APSSite/>

Artikels (te lezen via de digitale versie van dit artikel, zie noot 6.)

- 1 Normen voor informatievaardigheden in het (vo) onderwijs. Vertaling van de American Library Association, 1 november 2005
- 2 Beoordelingscriteria sites voor recensenten bron: Makisite
- 3 De digitale schooltas
- 4 Speuren naar kwaliteit met Internet Detective
- 5 Media-educatie en het 'nieuwe leren'. Een onderzoek naar de inhoud van media-educatie en de inpassing van media-educatie in het 'nieuwe leren', augustus 2003
- 6 ELO met WebQuests: presentatie
- 7 Onderzoek leerlingen en ICT
- 8 Multimediale analyse van websites
- 9 Criteria ter beoordeling van websites voor kinderen, School Advies Dienst uit Nijmegen
- 10 Skoolzone